

10. Рошило В. Інновації в банківській сфері України / В. Рошило // Схід. – 2016. – № 2. – С. 15-20. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Skhid_2016_2_4.
11. Степура А.Т. Банківські інновації: сутність та значення у кредитуванні малого і середнього бізнесу / А.Т. Степура // Причорноморські економічні студії. – 2017. – Вип. 14. – С. 131-135. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bse_2017_14_29.
12. Чайковський Я.І. Банківські інновації: перспективи та загрози електронних банківських послуг / Я.І. Чайковський, Я.Ю. Ковальчук // Світ фінансів. – 2018. – Вип. 4. – С. 121-136. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/svitfin_2018_4_12.
13. Національний банк України: офіційний веб-сайт. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/>.
14. ПриватБанк: офіційний веб-сайт. – Режим доступу: <https://privatbank.ua/ru>.
15. Украина: finance.net. Ваш гид в мире финансов: официальный веб-сайт. – Режим доступа: <http://www.finance.net/>.
16. ReportLinker. Fintech Industry 2020. View Trends, Analysis and Statistics: official web-site. – Access mode: <https://www.reportlinker.com/market-report/Fintech>.
17. Global Fintech Report 2019 – PricewaterhouseCoopers (PwC): official web-site. – Access mode: <https://www.pwc.com/gx/en/industries/financial-services/assets/pwc-global-fintech-report-2019.pdf>.
18. The Hong Kong Monetary Authority: official web-site. – Access mode: <https://www.hkma.gov.hk/eng/>.

УДК 336.77

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ

PROBLEMS OF DEVELOPMENT OF BANK LENDING TO LEGAL ENTITIES IN UKRAINE

Корват О.В.

кандидат економічних наук, доцент

Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця

Korvat Olena

PhD in economics, Associate Professor

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

Корольова А.В.

студентка

Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця

Korolova Anna

student

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

У статті наведено та проаналізовано обсяги кредитування реального сектору економіки порівняно з банками-резидентами та нерезидентами, тенденції змін середньозважених річних кредитних ставок, розміру кредитного портфеля та проблемних кредитів юридичних осіб за офіційними статистичними даними Національного банку України; розглянуто проблеми розвитку банківського кредитування юридичних осіб; проаналізовано позицію Національного банку стосовно активізації кредитування юридичних осіб; запропоновано впровадження FinTech рішень для вдосконалення процесів надання кредитних послуг банківськими установами та грошово-кредитного регулювання з метою подолання проблем у сфері банківського кредитування.

Ключові слова: кредитування, юридична особа, реальний сектор економіки, кредитна ставка, кредитний портфель, проблемні кредити, кредитні послуги.

В статье приведены и проанализированы объемы кредитования реального сектора экономики по сравнению с банками-резидентами и нерезидентами, тенденции изменения средневзвешенных годовых кредитных ставок, размера кредитного портфеля и проблемных кредитов юридических лиц согласно официальных статистических данных Национального банка Украины; рассмотрены проблемы развития банковского кредитования юридических лиц; проанализирована позиция Национального банка по активизации кредитования юридических лиц; предложено внедрение FinTech решений для совершенствования процессов предоставления кредитных услуг банковскими учреждениями и денежно-кредитного регулирования с целью преодоления проблем в сфере банковского кредитования.

Ключевые слова: кредитование, юридическое лицо, реальный сектор экономики, кредитная ставка, кредитный портфель, проблемные кредиты, кредитные услуги.

The article presents and analyzes the volume of lending to the real sector of the economy compared to resident and non-resident banks, trends in weighted average annual loan rates, loan portfolio size and problem loans of legal entities according to official statistics of the National Bank of Ukraine. The problems of development of bank crediting of legal entities are considered. The position of the National Bank on the intensification of lending to legal entities are analyzed. In order to overcome the problems in the field of bank lending, the introduction of FinTech solutions for improving the processes of providing credit services by banking institutions and monetary regulation is proposed.

Keywords: lending, legal entity, real sector of the economy, loan rate, loan portfolio, problem loans, credit services.

Постановка проблеми. Банківське кредитування юридичних осіб завжди виступає однією з рушійних сил економічного прогресу. Для банків – це базове джерело прибутку, для юридичних осіб – найдоступніше джерело фінансових ресурсів. Ефективний розвиток кредитних відносин між банками та суб'єктами господарювання стимулює економічне зростання. Однак, незважаючи на достатню стабільність банківської системи та її здатність до збільшення обсягів надання нових кредитів, Національний банк України визнає наявність проблем у цій сфері [1] та загрозу їх ускладнення під час карантинних обмежень [2]. У сучасних кризових умовах стає актуальним проведення всебічного аналізу розвитку національного кредитного ринку в сегменті юридичних осіб.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вітчизняними науковцями, зокрема Н.І. Волковою [3; 4], В.М. Кремень [5], Ю.П. Макаренко [6], І.І. Пасінович [7], Н.П. Поляк [8], Я. Чайковським [9], І.Ф. Ясіновською [10], вивчаються різноманітні питання з банківського кредитування суб'єктів господарювання в Україні: його особливості на сучасному етапі [3; 7; 8; 9; 10], роль у розвитку економіки [5], ризики кредитування [6], стан проблемної кредитної заборгованості [4]. У кожній з наукових публікацій акцентується увага на проблемах з кредитування суб'єктів господарювання, однак недостатня деталізація аналізу та швидка зміна зовнішнього економічного середовища потребує подальших поглиблених досліджень стану й тенденцій кредитної діяльності на національному банківському ринку.

Метою статті є аналіз розвитку кредитування юридичних осіб банківськими установами України, визначення проблем в сфері корпоративного кредитування та розробка рекомендацій для їх подолання.

Виклад основного матеріалу. Однією з основних функцій банківської системи є кредитування національної економіки, насамперед реального сектору, для забезпечення умов відтворювального процесу суспільного виробництва. Згідно із офіційною статистикою НБУ [11] дані щодо кредитування юридичних осіб сегментуються за нефінансовими та фінансовими корпораціями, сектором загального державного управління та фізичними особами-підприємцями.

Протягом останнього десятиріччя найбільшими за обсягом кредитування банківською системою України є нефінансові підприємства та банки. На рис. 1 та рис. 2 подано порівняння обсягів кредитів нефінансовим корпораціям-резидентам із ВВП України та з міжбанківськими кредитами.

Представлені на рис. 1 дані з кредитування нефінансових підприємств України демонструють збільшення кредитування в абсолютному розмірі та зниження його реального впливу на розвиток національної економіки.

Аналіз співвідношення обсягів кредитування реального сектору економіки України з міжбанківським кредитуванням (рис. 2) свідчить про позитивну тенденцію зниження позикового фінансування банків, однак виникає питання доцільності надання міжбанківських кредитів банкам-нерезидентам в умовах високого внутрішнього попиту на фінансові ресурси.

Рис. 1. Обсяги кредитування реального сектору економіки України порівняно з номінальним ВВП

Вартість кредитів визначає можливості банків задовільнити потреби підприємств у позиковому капіталі. Відомо, що процентні ставки містять безризикову та ризикову складові. Ризикова складова вартості кредиту має покривати процентний, валютний, кредитний та інші фінансові й нефінансові ризики кредитування [12, с. 691]. Звичайно, що базові ставки можуть відрізнятися за валютами, видами економічної діяльності, строками погашення та цільовим спрямуванням кредитів. Проте орієнтиром ціни кредитних ресурсів є облікова ставка НБУ. Динаміка середньозважених процентних ставок за кредитами реальному сектору економіки України та міжбанківськими кредитами порівняно із середньорічною обліковою ставкою представлені на рис. 3 та рис. 4.

Як видно з рис. 3 вартість кредитів для суб'єктів господарювання в Україні є високою, відносно стабільною та слабо корельовано з обліковою ставкою.

Вартість міжбанківських кредитів банкам-резидентам залежить від облікової ставки. Для банків-нерезидентів процентні ставки за кредитами суттєво нижче та не мають кореляційного зв'язку з обліковою ставкою НБУ.

Розглянемо динаміку сукупного кредитного портфелю банків України та кредитну заборгованість юридичних осіб у ньому порівняно з сукупними банківськими активами (рис. 5).

Аналізуючи рис. 5 можна побачити, що кредитна заборгованість корпоративних клієнтів в абсолютному розмірі поступово зменшується, але в умовах знецінення національної валюти зниження її реальної вартості є суттєвим. Питома вага заборгованості юридичних осіб у кредитному портфелі з 2011 року коливається в межах 75-85%, частка заборгованості юридичних осіб у сукупних активах банків з 2014 року зменшується стійкими темпами.

Рис. 2. Обсяги кредитування реального сектору економіки України порівняно з міжбанківськими кредитами

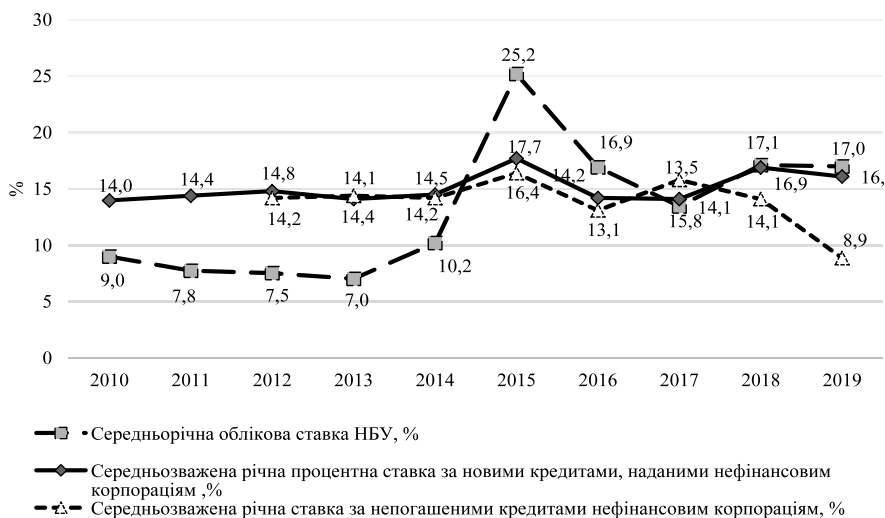

Рис. 3. Динаміка процентних ставок за кредитами реальному сектору економіки

Рис. 4. Динаміка процентних ставок за міжбанківськими кредитами

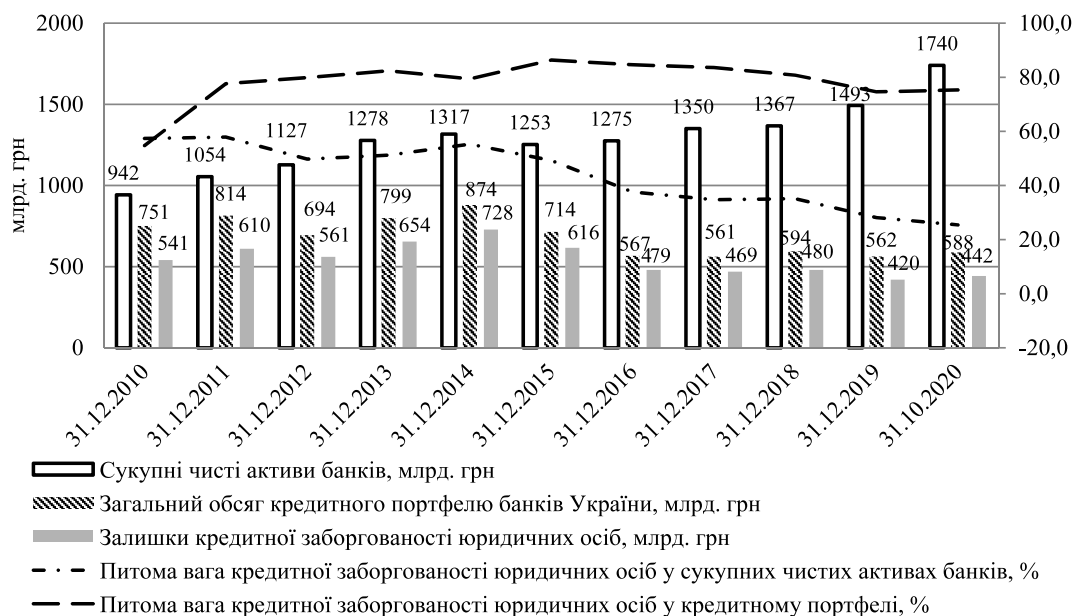

Рис. 5. Динаміка кредитної заборгованості юридичних осіб

Розглянемо динаміку питомої ваги непрацюючих кредитів у кредитному портфелі юридичних осіб за валютами та позичальниками (рис. 6).

Найбільша питома вага непрацюючих кредитів (рис. 6) спостерігається у сегменті кредитування реального сектору й кредитному портфелі в національній валюті. Відстежується поступова тенденція зниження частки непрацюючих кредитів, однак останнє опитування щодо умов кредитування [13] засвідчило негативні очікування банків відносно зміни якості кредитного портфелю.

Більшість науковців основною проблемою кредитування юридичних осіб справедливо вважають високу частку проблемної кредитної заборгованості, пояснюючи її причину в нехтуванні принципами управління банківськими ризиками [6, с. 24].

На думку авторів, проблема неповернення кредитів є комплексною та знаходиться, насамперед, у площині ефективності економіки.

НБУ намагається активізувати кредитну діяльність банків засобами монетарної політики та пом'якшенням регуляторних вимог [1; 2], однак пожвавлення кредитування стане можливим у разі встановлення рівноправних відносин між суб'єктами господарювання, зокрема рівноправних економічних, кредитних (див. рис. 4 як приклад їх порушення) й інформаційних відносин. Висока вартість кредитних послуг завжди буде сприяти виникненню проблемних кредитів, тому зниження облікової ставки є правильним рішенням НБУ.

Проведений авторами аналіз кредитної статистики [11] показав неповноту відкритих даних, зок-

Рис. 6. Динаміка питомої ваги непрацюючих кредитів юридичних осіб

рема недостатню їх деталізацію відносно нерезидентів, відсутність взаємопов'язаності між звітністю: у звітах використовуються різні класифікації позичальників, перехресні дані не співпадають. Велика кількість форм ускладнює розуміння аналітичної інформації. Для підвищення прозорості діяльності банківського сектору, реального структурування статистичних даних, прискорення їх аналізу в умовах цифровізації економіки доцільно оприлюднення агрегованої інформації НБУ на аналітичних панелях Power BI [14]. Бізнес-аналітика в Power BI дозволить НБУ, банківським установам і широкому колу зацікавлених осіб здійснювати моніторинг стану кредитного ринку й оцінювати вплив на нього заходів грошово-кредитного регулювання.

На зростання обсягів кредитування будуть впливати також впровадження банками у процес надання кредитних послуг FinTech рішень [15],

зокрема розгляд кредитних заяв та попередження шахрайства за допомогою штучного інтелекту, перевірка платоспроможності позичальників, аналіз їх кредитних історій на базі Big Data. Новітні технології дозволять прискорити банківське обслуговування, знизити ризиковість кредитів і зменшити їх вартість.

Висновки. За результатами проведеного аналізу було виявлено глибокі негативні тенденції на ринку кредитування юридичних осіб. Проблема високих кредитних ставок і значної питомої ваги непрацюючих кредитів гальмує кредитування реального сектору економіки. Для активізації кредитування юридичних осіб крім пом'якшення регуляторних вимог та здійснення стимулюючої грошово-кредитної політики доцільно впровадження FinTech рішень у діяльність банків та НБУ, що є напрямом для подальших наукових досліджень.

Література:

1. Про проблеми кредитування в Україні : Рішення Ради НБУ № 1-рд від 28.01.2020 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/vr001500-20#Text>.
2. Про затвердження Правил роботи банків України у зв'язку з установленням карантину та запровадженням обмежувальних протиепідемічних заходів із метою запобігання поширенню коронавірусної хвороби COVID-19 і внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України : Постанова Правління НБУ № 160 від 21.12.2020 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_21122020_160.
3. Волкова Н.І. Особливості банківського кредитування підприємств на сучасному етапі / Н.І. Волкова, В.А. Кульбіда // Фінанси, облік, банки. – 2019. – № 1. – С. 113-122.
4. Волкова Н.І. Проблемна кредитна заборгованість банків України: сучасний стан та напрями її подолання / Н.І. Волкова, Д.С. Вінгора // Modern Economics. – 2020. – № 23. – С. 37-43 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://modecon.mnau.edu.ua/issue/23-2020/volkova.pdf>.
5. Кремень В.М. Роль банківського кредитування у розвитку економіки України / В.М. Кремень, О.І. Кремень, Л.П. Гуляєва // Проблеми економіки. – 2020. – № 3. – С. 176-183.
6. Макаренко Ю.П. Проблеми та ризики кредитування юридичних осіб комерційними банками України / Ю.П. Макаренко, О.Ю. Чичмар // Інвестиції : практика та досвід. – 2018. – № 4. – С. 22-26.
7. Пасінович І.І. Кредитування реального сектору економіки регіону: стан, проблеми, перспективи / І.І. Пасінович, В.О. Дмитрук // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. – 2019. – Вип. 3. – С. 42-49.
8. Поляк Н.П. Банківське кредитування: сучасний стан та проблеми сьогодення / Н.П. Поляк // Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки. – 2014. – № 2. – С. 201-207.
9. Чайковський Я. Розвиток банківського кредитування корпоративних клієнтів в Україні в умовах циклічності економіки / Я. Чайковський // Вісник Тернопільського національного економічного університету. – 2017. – Вип. 4. – С. 72-87.
10. Ясіновська І. Ф. Перешкоди на шляху до активізації банківського кредитування суб'єктів підприємництва в Україні / І.Ф. Ясіновська, Л.М. Башко // Ефективна економіка. – 2018. – № 10 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua>.

11. Статистика Національного банку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/nbustatic>.
12. Корват О.В. Ризик-менеджмент в управлінні кредитним портфелем банку / О.В. Корват, С.В. Бородин // Інфраструктура ринку. – 2018. – № 25. – С. 689-694 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/25_2018_ukr/116.pdf.
13. Опитування про умови банківського кредитування IV квартал 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/BLS_Q4-2020.pdf?v=4.
14. Корват О.В. Перспективи використання Microsoft Power BI у статистичному аналізі даних / О.В. Корват // Розвиток бухгалтерського обліку, оподаткування і контролю в умовах інтеграційних процесів : матеріали Всеукраїнської наук.-практ. інтернет-конф. (м. Херсон, 22-23 жовтня 2020 р.) – Херсон: ДВНЗ «ХДАУ», 2020. – С. 307-308 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ksau.kherson.ua/files/konferencii/20201022/Збірник_листопад_2020.pdf.
15. Корват О.В. Еволюція підходів до кредитного банківського обслуговування / О.В. Корват, А.С. Юношева // Сучасні тенденції розвитку економіки, обліку, фінансів і права: зб. тез доповідей Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 21 травня 2020 р.) : у 2 ч. – Полтава: ЦФЕНД, 2020. – Ч. 1. – С. 62-63.

УДК 336.71

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ТА ВПЛИВ ПОКАЗНИКІВ, ЩО ХАРАКТЕРИЗУЮТЬ ЗАГАЛЬНУ ЛІКВІДНІСТЬ ТА ФІНАНСОВУ СТІЙКІСТЬ В БАНКУ

ANALYSIS OF THE CURRENT STATE OF THE BANKING SYSTEM OF UKRAINE AND THE INFLUENCE OF INDICATORS CHARACTERIZING THE BANK'S GENERAL LIQUIDITY AND FINANCIAL STABILITY

Кочорба В.Ю.

кандидат економічних наук, доцент,
Навчально-науковий інститут «Каразінський банківський інститут»
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

Kochorba V.Y.

PhD in Economics, Associate Professor
Educational and Scientific Institute «Karazin Banking Institute»
of the Kharkiv National University of V.N. Karazina

Мартиненко О.Ю.

студент
Навчально-наукового інституту «Каразінський банківський інститут»
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

Martynenko O.Y.

Student
Educational and Scientific Institute «Karazin Banking Institute»
of the Kharkiv National University of V.N. Karazina

У статті проаналізовано сучасний стан банківської системи та охарактеризовано вплив ліквідності на фінансову стійкість. Узагальнено теоретичні положення щодо трактування дефініції «ліквідність», подані визначення відомих вчених. Охарактеризовано доцільність використання існуючих нормативів, обґрунтовано запровадження нових показників ліквідності згідно європейських стандартів. Проаналізовано зв'язок між поняттями «фінансова стійкість» та «ліквідність» банківських установ. Досліджено ключові показники банківського сектору за період з 2016 по 2020 роки. Деталізовано загальні активи банків України, розподіл активів за групами банків, динаміку коштів фізичних осіб у розрізі національної та іноземної валют, структуру зобов'язань за групами банків. На основі наведених даних зроблено висновок щодо ефективності роботи банків, а отже і банківської системи в цілому.

Ключові слова: ліквідність, норматив, фінансова стійкість, банківська система, показники.